

Nám við hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands

Herdís Sveinsdóttir deildarforseti

Herdís Sveinsdóttir deildarforseti.

Á ársfundi Háskóla Íslands 23. ágúst sl. var tilkynnt að samkvæmt flokkun Shanghai Rankings (ARWU) (shanghairanking.com/index.html) raðaðist *hjúkrunarfræði* við skólann í 100. til 150. sæti af öllum hjúkrunarfræðideildum í heiminum. Shanghai Rankings (ARWU) raðar háskólum eftir gæðamælikvörðum sem stofnunin hefur skilgreint, bæði háskólum í heild sinni en einnig tilteknum undirfræðasviðum háskóla. Þessi listi er einn helsti listi í heimi þar sem metinn er árangur háskóla og er yfirleitt vísað í hann eða Times Higher Ranking (timeshighereducation.com) þegar talað er um röðun háskóla á heimsvísu.

Einungis tvær aðrar fræðigreinar við HÍ röðuðust ofar en hjúkrunarfræði (í sam- anburði við eigin fræðigrein) og ein önnur í sama sæti (sjá mynd 1). Aðrar náms- greinar HÍ flokkuðust neðar á listanum innan síns flokks.

Fyrstu 17 árin, frá því að nám í hjúkrunarfræði var tekið upp við HÍ árið 1973, var einvörðungu kennt til BS-prófs, árið 1990 hófst kennsla í diplómanámi, 1998 í meist- aranámi og árið 2004 innritaðist fyrsti nemandinn í doktorsnám. Hér verður náminu lýst eins og það er í dag.

Grein	Sæti
Fjarkönnun	7
Jarðvísindi	76-100
Hjúkrunarfræði	101-150
Landfræði	101-150
Ferðamálafræði	151-200
Lýðheilsuvísindi	201-300
Klínísk læknisfræði	201-300
Líffræði mannsins	301-400
Stjórn málafræði	301-400

SHANGHAI GLOBAL RANKING OF ACADEMIC SUBJECTS 2018
DÆMI UM EFTIRTEKTARVERÐAN ÁRANGUR Á EINSTÖKUM FAGSVIÐUM

Röðun fræðigreina við Háskóla Íslands á lista Shanghai Global Ranking árið 2018.

BS-nám í hjúkrunarfræði

Nemendur, sem hófu nám haustið 2015, innrituðust í breytta námskrá og munu því fyrstu nemendur úr þeirri námskrá útskrifast vorið 2019. Þegar hefur verið fjallað um forsendur breyttrar námskrár í Tímariti hjúkrunarfræðinga (Brynja Örlygsdóttir o.fl., 2015). Helstu breytingarnar fólust í því að hjúkrunar- og valnámskeiðum fjölgaði en námskeiðum í grunngreinum hjúkrunar fækkaði, aukin áhersla er lögð á lýðheilsu og skipulagi lokaverkefnis er breytt. Í samvinnu við sérfræðinga í hjúkrun var mikil vinna lögð í að skoða innihald námskeiða, hvar var skörun og hvernig kennsla í ákveðnum viðfangsefnum (t.d. verkjum og verkjameðferð, sárum og sármeðferð, kvíða og and- legri líðan) þróast eftir því sem náminu vindur fram. Með breytttri námskrá var leitast

við að fullnægja enn frekar kröfum tímans og framtíðarinnar hvað hlutverk og ábyrgð hjúkrunarfræðinga varðar.

Kennsluhættir voru jafnframt skoðaðir vel. Nýir kennarar í deildinni hafa sótt námskeið eða diplómanám í kennslufræði háskóla á menntavísindasviði HÍ þar sem meðal annars er farið er í nýjungar í kennsluháttum. Einn af þessum kennurum stóð fyrir fundum kennara deildarinnar um kennsluhætti frá 2014. Klínísk námið við deildina er í stöðugri endurskoðun. Það er grundvallartrú okkar í deildinni að árangursríkt samstarf akademíu og heilbrigðisstofnana sé forsenda árangursríks klíníks náms stúdenta. Hjúkrunarfræðin er starfsmiðuð, og gott klínískt nám er grundvöllur námsins í heild. Við höfum notið samstarfs við sérfræðinga í hjúkrun sem í samvinnu við kennara deildarinnar hafa lagað og mótað námið og taka þeir jafnframt að sér sérfræðikennslu í klínísk náminu. Auk þess hefur einvalalið hjúkrunarfræðinga á Landspítala, í heilsugæslu, á hjúkrunarheimilum og víðar tekið að sér deildarkennslu og hafa þeir komið með góðar athugasemdir við námið og tilhögun þess. Stærsta breytingin í náminu er að tekið var upp klínískt misseri á vormisseri þriðja námsárs. Það felur í sér að öllu bóklegu námi í stóru klínísku námskeiðunum (hjúkrun aðgerðasjúklinga, langveikra, heilsugæslu, öldrun og geðhjúkrun) er lokið áður en nemendur sækja klínískt nám. Þetta reyndist mjög vel sl. vetur og var almenn ánægja með fyrirkomulagið. Eins og einn nemandi orðaði það á opnum fundi með deildarforseta og kennslustjóra: „Við erum hreinlega að sligast af klínískri þekkingu og færni, kunnum alveg rosalega mikið.“

Þó nýir kennsluhættir hafi verið innleiddir, eins og vendikennsla, myndræn upp-taka á fyrirlesturum, fjarkennsla í ákveðnum námskeiðum og aukinn sveigjanleiki varðandi viðveru nemenda, þá skilgreinir hjúkrunarfræðideild námið í deildinni sem staðnám. Það felur m.a. í sér að nemendur mæta í hverri viku í nám og skyldumæting er í próflausa áfanga þar sem mikil samskipti eiga sér stað. Nemendasamfélagið er enda öflugt og verður í desember 2018 tekin í notkun glæsileg aðstaða fyrir nemendur í Eirbergi.

„Við erum hreinlega að sligast af klínískri þekkingu og færni, kunnum alveg rosalega mikið.“

„Á deildarfundi í nóvember var ákveðið að samkeppnispróf verði haldin í desember 2019 og að 120 nemendur geti haldið áfram námi að vori byggt á niðurstöðum þeirra.“

Inntökuskilyrði í BS-nám

Haustið 2015 tók hjúkrunarfræðideild upp aðgangspróf fyrir háskólastig (A-próf) (Brynja Örlýgsdóttir o.fl., 2015). Áður voru nemendur valdir til náms út frá árangri þeirra í haustmísserisprófum deildar, en 2015 var ákveðið var að falla frá því fyrirkomulagi, aðallega sökum þess að tími ungs fólks þótti nýtast illa. Fjögurra ára reynsla af því að byggja ákvörðun um inntöku á A-prófinu hefur hins vegar ekki verið nægilega góð þannig að í október sl. tók deildarfundur ákvörðun um að hætta að nota þau sem grundvöll vals í nám í hjúkrunarfræðideild. Fetar deildin þar í fótspor annarra deilda við HÍ sem hafa fallið frá notkun A-prófa. Á deildarfundi í nóvember var ákveðið að samkeppnispróf verði haldin í desember 2019 og að 120 nemendur geti haldið áfram námi að vori byggt á niðurstöðum þeirra.

Diplómanám á meistarastigi

Í hjúkrunarfræðideild HÍ er boðið fjölbreytt 30 eininga diplómanám sem er metið inn í meistaranám við deildina. Mismunandi er hvaða nám er í boði á hverju ári og er væntanlegum nemendum bent á að skoða vel á heimasíðu deildarinnar hvaða nám stendur til boða hverju sinni (<https://www.hi.is/hjukrunarfraedideild>).

Meistaránám

Meistaránám við Hjúkrunarfræðideild er 120 einingar en allt að 30 einingar úr BS-námi og 30 einingar úr diplómanámi eru metnar inn í meistaránámið. Námið byggist á þremur námsleiðum: klínískum kjörsviðum (sjá töflu 1), rannsóknarþjálfun og hjúkrunarstjórnun. Námsleiðir á klínískum kjörsviðum miða að því að efla færni hjúkrunarfræðinga til að takast á við klínísk verkefni í hjúkrunarstarfinu og fer kennsla og skipulagning náms fram í nánun samstarfi við sérfræðinga í hjúkrun á hverju kjörsviði fyrir sig. Hjúkrunarfræðideild hefur í fjölmörg ár, eða allt frá því námsleiðin *Eir* var stofnuð árið 2002, lagt mikla áherslu á mikilvægi þess að skipuleggja klínískt framhaldsnám í hjúkrun og hefur það leitt til mikillar fjölgunar sérfræðinga í hjúkrun. Nú er starfandi 51 sérfræðingur í hjúkrun á Landspítalanum einum. Þeir eru í forystu við að skipuleggja og endurskoða hjúkrun á sínum starfsvettvangi og því mikilvægar fyrirmyndir í hjúkrun. Því er áriðandi að efla nám hjúkrunarfræðinga til sérfræðingsréttinda.

Tafla 1. Klínísk kjörsvið í meistaránámi í hjúkrunarfræði*

Klínísk kjörsvið í meistaránámi
Hjúkrun aðgerðasjúklinga
Hjúkrun bráðveikra
Hjúkrun langveikra
Öldrunarhjúkrun og heimahjúkrun
Svæfingahjúkrun
Skurðhjúkrun
Heilsugæsluhjúkrun
Barnahjúkrun
Geðhjúkrun
Önnur klínísk sérhæfing

* Umsóknarfrestur í meistaránám er til 15. apríl á hverju ári og í meistaránám til 15. október að hausti og 15. apríl að vori.

Í námsleiðinni í rannsóknarþjálfun er rannsóknarverkefnið 60 einingar þar sem nemandi fær þjálfun í öllu rannsóknarferlinu. Markmið námsins er að efla fræðilega þekkingu á ákveðnu sérsviði hjúkrunar, þjálfa hjúkrunarfræðinga í vísindalegum vinnubrögðum og auka færni þeirra í rannsóknastörfum og þróunarverkefnum.

Í hjúkrunarstjórnun er lögð áhersla á að dýpka þekkingu, skilning og færni nemenda við að samþætta margs konar hjúkrunarmedferð, skipulag, mannauð, aðföng og fé svo unnt sé að nýta bestu þekkingu og rekstrarfé heilbrigðisstofnana sem best og þar með undirbúa þá til starfa sem stjórnendur og leiðtoga í hjúkrun. Í hjúkrunarstjórnun eru tvö áherslusvið sem nemendur velja um: Annars vegar rekstur og mannauðsstjórnun og hins vegar forysta og frumkvöðlastarf.

Námskeið í diplóma- og meistaránámi eru kennd í staðlotum aðra hvora viku eða í svokölluðum kennsluvikum. Með þessu er leitast við að gera námið sveigjanlegra og gefa nem-

endum betra tækifæri til sjálfsnáms og verkefnavinnu og hefur það gefist mjög vel. Áhugi er á því að gera námið enn sveigjanlegra á komandi árum.

„Í þessu sambandi er vert að benda á að nú er hjúkrunarfræðin eina háskólamenntaða heilbrigðisgreinin þar sem einvörðungu er krafist BS-prófs til starfsréttinda hér á landi.“

Mikilvægur áfangi — hluti BS-náms metinn á MS-stigi

Mikilvægur áfangi náðist árið 2016 þegar viðurkennt var að 30 einingar úr grunnnámi yrðu metnar til meistaránáms en Helga Jónsdóttir, fyrrverandi deildarforseti, beitti sér mjög fyrir því. Forsöguna má rekja til vinnu deildarinnar við að ákveða hversu langt nám eigi að liggja að baki starfsréttindum í hjúkrun. Sú saga hefst með Bolognaferlinu (e. Bologna Process) sem er heiti yfir samstarf Evrópulanda um eflingu framhaldsnáms á háskólastigi í álfunni og er Ísland aðili að þessu samstarfi. Bolognafyrirlysingin var samþykkt árið 1999 og hefur leitt til ýmissa breytinga á fyrirkomulagi æðra náms í Evrópu. Meginmarkmiðið var að fyrir árið 2010 yrði til samevrópskt háskólasvæði þar sem hreyfanleiki nemenda og háskólafélks væri auðveldaður. Helstu breytingarnar fólu í sér samræmingu á menntagráðum og var lagt til að BS-nám væri að öllu jöfnu 3 ár, MS-nám 2 ár og doktorsnám 3 ár. Í kjölfar þessa hefur námi verið breytt hér á landi, t.d. er verkfræði, sjúkraþjálfun og kennararanám 3 ár til BS-prófs og 2 ár til MS-prófs sem veitir þá starfsréttindi. Á undanförunum árum hafa verið unnar 3 skýrslur í hjúkrunarfræðideild um hvað deildin ætti að gera, með þátttöku bæði FÍH og Háskólans á Akureyri. Niðurstaðan hefur verið að ekki skuli krefjast MS-prófs til starfsréttinda hjúkrunarfræðinga. Ekki kom til greina að stytta nám til starfsréttinda enda hefur engin starfsstétt gert það, aðrar stéttir hafa lengt nám sitt. Við í Hjúkrunarfræðideild beittum okkur hins

vegar fyrir því að viðurkennt yrði að 30 einingar (eitt misseri) í BS-náminu væru í raun á MS-stigi og var það samþykkt af háskólaráði HÍ. Þannig að í dag er MS-nám í hjúkrun 5½ ár, þ.e. 3 misseri eftir BS-próf. Hver framtíðin verður varðandi menntunarkröfur til starfsréttinda er ekki ljóst en reynslan og rannsóknir sýna að öflugt nám hjúkrunarfræðinga skiptir sköpum fyrir gæði heilbrigðisþjónustunnar. Í þessu sambandi er vert að benda á að nú er hjúkrunarfræðin eina háskólamenntaða heilbrigðisgreinin þar sem einvörðungur er krafist BS-prófs til starfsréttinda hér á landi.

Doktorsnám

Doktorsnám í hjúkrunarfræði er 180 eininga rannsóknþjálfun og er þriggja ára fullt nám að loknu meistaraþrófi. Markmið námsins er annars vegar að veita nemendum þjálfun og innsýn í rannsóknaaðferðir hjúkrunarfræðinnar og tengdra greina og hins

Tafla 2. Heiti doktorsritgerða sem varðar hafa verið við hjúkrunarfræðideild, nöfn doktoranna og útskriftarár.

Heiti doktorsritgerðar	Nöfn doktoranna	Útskriftarár
Prospective parents and decisions concerning nuchal translucency screening	Helga Gottfreðsdóttir	2009
From institutional nursing care towards family nursing in psychiatry	Eydís Kr. Sveinbjarnardóttir	2012
Professional and contextual factors supportive of evidence based practice	Hrund Scheving Thorsteinsson	2013
Development and evaluation of a brief cognitive-behavioral group therapy program for reducing psychological distress in Icelandic female university students	Jóhanna Bernharðsdóttir	2014
Quality pain management in the hospital setting	Sigríður Zoëga	2014
Chronic pain, health related quality of life, chronic pain related health care utilization and patient-provider communication in the Icelandic population	Þorbjörg Jónsdóttir	2014
Hemispatial neglect following right hemisphere stroke. Clinical course and patients' experiences	Marianne Elisabeth Klinke	2015
Family systems nursing interventions in paediatric settings	Anna Ólafía Sigurðardóttir	2015
Planned home births in Iceland: Premise, outcome and influential factors	Berglind Hálfðánsdóttir	2016
Pain in childbirth: Women's expectations and experience	Sigfríður Inga Karlsdóttir	2016
The benefit of psycho-educational and support intervention for caregivers of individuals with eating disorder or attention deficit hyperactivity disorder	Margrét Gísladóttir	2017
Childhood sexual abuse: Consequences and holistic intervention	Sigrún Sigurðardóttir	2017
Retinal oximetry and systemic arterial oxygen levels	Þórunn Scheving Elíasdóttir	2017
Development of a structured nurse-led follow-up for patients after discharge from the intensive care unit and testing of its effectiveness	Rannveig Jóna Jónasdóttir	2017
The person-centred assessment tool Hermes: Development and use in rehabilitation nursing	Kristín Þórarinsdóttir	2018

vegar að nemendur öðlist ítarlega þekkingu á sviði doktorsverkefnis síns. Nemendur eru teknir inn í námið á öllum tímum ársins.

Í náminu felst undirbúningur og framkvæmd rannsókna, úrvinnsla og túlkun niðurstaðna, kynning og rökræður á eigin rannsóknum í samhengi við þekkingu á fræðasviðinu og birtning í ritrýndum tímaritum. Fimmtán hjúkrunarfræðingar hafa lokið doktorsprófi frá deildinni og eru nú 14 doktorsnemendur við deildina (sjá töflu 2).

Færnisetur hjúkrunarfræðideildar

Hjúkrunarfræðideild hefur frá upphafi haft færnistofu þar sem grunnþjálfun hjúkrunarnema í klínískri færni fer fram. Árið 2008 var fyrsti sýndarsjúklingurinn keyptur í færnistofuna og haustið 2016 var útbúið fullkomið færni- eða hermisetur á tveim hæðum í Eirbergi og er þar nú að finna þrjá „fullorðna“ sýndarsjúklinga auk eins „barns“ og er áætlað að kaupa inn einn „nýbura“. Þar fer fram hermikennsla sem er kennsluaðferð þar sem stuðst er við tilbúið umhverfi, aðstæður eða ástand. Lykillinn að árangursríku herminámi er góður undirbúningur, skýr námsmarkmið og raunhæf tilfelli í samræmi við þarfir þátttakenda.

Ánægja nemenda með færnisetrið og kennsluna þar er mikil og endurspeglast það í mati nemenda í kennslukönnunum. Það er mikill akkur fyrir deildina að hafa yfir að ráða svo góðri aðstöðu og góðum kennurum, fyrir bragðið verður undirbúningur nemenda fyrir flókin störf hjúkrunarfræðinga sífellt betri.

Lokaorð

Eirberg hefur tekið stakkaskiptum síðastliðið ár en húsið var tekið í gegn eftir að mygla kom í ljós. Aðstaða kennara og nem-

enda hefur batnað auk þess að Háma í Eirbergi hefur fengið andlitslyftingu. Allir hjúkrunarfræðingar eru velkomnir í heimsókn að sjá hversu vel hefur tekist til.

Ég vil enda þessa grein á að þakka öllum þeim fjölda hjúkrunarfræðinga sem hafa tekið þátt í að skipuleggja og endurbæta kennslu hjúkrunarfræðinema og sem kenna við deildina. Framtíð hjúkrunar er björt þegar hjúkrunarstéttin hefur á að skipa jafn miklum fjölda framúrskarandi hjúkrunarfræðinga og við sjáum sinna kennslu hér við deildina ásamt þeim flottu hjúkrunarfræðingum sem útskrifast árlega.

Heimildir

Brynja Örlygsdóttir, Helga Jónsdóttir, Herdís Sveinsdóttir og Þóra Jenný Gunnarsdóttir (2015). Nýjar áherslur í grunnnámi við Hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands. *Tímarit hjúkrunarfræðinga*, 91 (2), 24–26

Ertu að missa af mikilvægum skilaboðum?

Inni á mínum síðum geturðu athugað hvort netfangið þitt sé rétt skráð og leiðrétt ef með þarf.
minar.hjukurun.is